

Reisgids

voor

Schaakliefhebbers

Reisgids voor Schaakliefhebbers

© Rob Spaans 2017
robspaans64@gmail.com
www.scacchis.nl

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver.

Proeflezers: Henk Alberts, Renée Gorter en Leo Hovestadt

1e druk, 2017
oplage 512
drukkerij Pumbo, Zwaag

Foto voorzijde: collage van kaart Europa (via Wikimedia Commons)
en eigen foto's; collage gemaakt via www.photocollage.com

Foto achterzijde: de schrijver schakend met de Prins in IJzendijke;
foto gemaakt door Renée Gorter

GEBRUIKSAANWIJZING

Goed lezen voor gebruik

Gegroet lezer!

Het boek dat u nu in handen heeft is allesbehalve volledig en ook al niet geheel betrouwbaar. Tóch zal het u hopelijk kunnen inspireren tot het bezoeken van veel *schaakcultureel erfgoed*.

U vindt namelijk in dit boek een lange lijst met plaatsen waar iets met een schaakmotief is te zien. Denk daarbij aan bijzondere schaakstukken, schaakborden, schaakschilderijen, schaaksculpturen en nog veel meer. Die bevinden zich in musea, kerken, kastelen, horeca, en ook gewoon in de open lucht.

Bepalend voor vermelding in dit boek is, naast het schaakmotief, dat uw gids er zelf moet zijn geweest en dat het voor publiek nog steeds toegankelijk moet zijn (voor zover bekend). Openluchtschaakspellen zijn alleen vermeld als er een bijzonder verhaal aan vastzit.

De jacht op al die schaakmotieven en het samenstellen van dit boek was een project van vele jaren. Daardoor kan het voorkomen dat een vermeld schaakmotief onverhoopt nu niet meer te bezoeken is. Bijvoorbeeld omdat een museum de tentoongestelde collectie heeft gewijzigd. Ook heeft uw gids wel eens na een lange reis voor een museum gestaan dat wegens renovatie gesloten bleek te zijn. U kunt dergelijke teleurstellingen voorkomen door voor uw bezoek na te gaan of het betreffende schaakmotief nog steeds te bezichtigen is.

Correcties en aanvullingen van u, uw collega-lezers en uw gids zullen worden gepubliceerd via www.scacchis.nl en de Facebookpagina *Reisgids voor Schaakliefhebbers*. U kunt uw bevindingen per e-mail aan robspaans64@gmail.com doorgeven.

Veel plezier met het lezen én reizen!

Uw gids Rob Spaans, Heerhugowaard, 2017

Schaken op het Max Euweplein in Amsterdam

Nederland

Max Euwe vereeuwigd

Voor onze Wereldkampioen Schaken

Amsterdam

Max Euweplein

Max Euwe Centrum

Max Euweplein 30a
1017 MB Amsterdam
www.maxeuwe.nl

Op een minuutje lopen van het Leidseplein ligt het *Max Euweplein*. Dit plein is vernoemd naar **Max Euwe** (1901-1981). Euwe was van 1935 tot 1937 wereldkampioen schaken en is tot dusverre de enige wereldkampioen schaken die Nederland heeft voortgebracht.

Boven de poort die vanaf de kant van het Leidseplein toegang biedt tot het Max Euweplein staat de diepzinnige Latijnse spreuk "Homo sapiens non urinat in ventum", hetgeen betekent "Een wijs man plast niet tegen de wind in". Op het plein zelf met zijn bankjes, terrasjes en watervalletjes is het bij zonnig weer heerlijk toeven. Specifiek voor de schaakliefhebber is er ook het een en ander te beleven.

Het meest in het oog springt het openluchtschaakspel, dat zeker in de zomer vrijwel continu wordt gebruikt door de vaste pleinschakers en, als ze zich ertussen weten te dringen, schaaktoeristen.

Deze schaakattractie is er gekomen dankzij schaakliefhebber **David van Zeggeren**. In 1995 schreef de toen 9-jarige David een brief aan de gemeente Amsterdam met het voorstel om een openluchtschaakspel op het Max Euweplein te plaatsen. Zijn voorstel viel in goede aarde en de gemeente liet in 1996 dit openluchtschaakspel op het plein neerzetten.

De spelers doen hun zetten niet alleen onder de kritische blik van de vele toeschouwers, maar ook onder de goedkeurende blik van Euwe zelf, die door kunstenaar **José Fijnaut** in een beeld is vereeuwigd.

Dit beeld werd in 2004 door Els Euwe (een dochter van Max Euwe) onthuld. De 65 centimeter hoge bronzen buste staat op een ronde zuil van Belgisch hardsteen. Het verbeeldt een in diep gepeins verzonken Euwe. Fijnout baseerde deze karakteristieke houding op een foto die ook is gebruikt voor de Euwe-postzegel uit 2001. Ze liet Euwes linkerhand steunen op een halve zwarte pion. Samen met Euwes stropdas vormt deze halve zwarte pion de contouren van een halve witte pion.

Alleen een plein naar Max Euwe vernoemen vond men niet genoeg eerbetoon voor de man die wereldkampioen schaken wist te worden, 8 jaar lang president van de wereldschaakbond FIDE was, talloze schaakboeken schreef en daarnaast ook nog een zeer correct en beninnelijk mens was.

Euwe, die de schaaksport in Nederland zo een enorme boost heeft gegeven, kreeg zijn eigen museum: het *Max Euwe Centrum* (MEC).

In 1986 werd het MEC geopend. Eerst in een pand aan de Paleisstraat, maar dit centrum hoort natuurlijk op het Max Euweplein thuis en daar is het dan ook sinds 1991 gevestigd.

De belangrijkste doelstelling van het MEC is uiteraard de nagedachtenis aan Euwe te bewaren. Daarom is er een permanente, aan Euwe gewijde tentoonstelling te bezichtigen. Met foto's en tekst wordt het schaakleven van Euwe weergegeven en in de vitrines liggen persoonlijke eigendommen van Euwe alsmede allerlei memorabilia. We zien schaakspellen van Euwe, zijn ex librissen, vaantjes, bekers, medailles, enzovoorts.

Onder de memorabilia bevinden zich onder meer het bekende Delfts blauwe bordje dat werd geproduceerd ter gelegenheid van Euwes kroning tot wereldkampioen, en het grammofoonplaatje met de *Euwe marsch*.

Het meest bijzondere museumstuk is een op het eerste gezicht doodgewoon schaakbord met bijbehorende doodgewone schaakstukken. Het is toch zo bijzonder omdat dit waarschijnlijk het schaakspel is waarmee de laatste partij van de eerste match om het wereldkampi-

oenschap tussen Euwe en Aljechin werd gespeeld. Die partij, op 15 december 1935, eindigde in remise en Euwe was daarmee de nieuwe wereldkampioen.

Dit schaakspel werd door **Arthur Bröker** aan het MEC geschenken. De vader van Arthur, **Nicolaas Bröker**, kende Euwe goed. Zo was Bröker senior de uitgever van *Losbladige schaakberichten* waarvan Euwe de redacteur was.

Nicolaas Bröker heeft zijn zoons verteld dat Euwe persoonlijk hem dit schaakspel had geschenken en dat Euwe daarbij had gezegd dat dit het schaakspel is waarop hij wereldkampioen was geworden. Omdat de jongens met dit spel de fijne kneepjes van de edele schaak-kunst werden bijgebracht, is later de tape met cijfers en letters op het bord gekleefd. Een uiterst stuitende vorm van heiligschennis!

Op de voorgrond het schaakbord en de schaakstukken waarmee Max Euwe in 1935 wereldkampioen werd

Een tweede doelstelling van het MEC, geheel in de geest van Euwe, is het bevorderen van de hedendaagse schaaksport in Nederland. Daartoe is er een grote schaakbibliotheek die vrijelijk kan worden geraadpleegd. We hebben het dan wel over meer dan 10.000 titels. Veel van deze boeken zijn verkregen via schenkingen en de dubbele exemplaren worden voor zachte prijsjes verkocht op de schaakboekenmarkt die twee keer per jaar in het MEC wordt georganiseerd.

Verder organiseert het MEC schaaktrainingen, lezingen, tijdelijke exposities, simultaans en nog veel meer. Eens per jaar gaat het MEC naar buiten en organiseert het zogenaamde *Pleinfestival* met allerlei schaakactiviteiten op het Max Euweplein.

Mocht u het plein verlaten over de brug richting de Stadhouderskade, weet dan dat deze brug de *Hein Donnerbrug* heet. De brug is vernoemd naar de Nederlandse schaakgrootmeester en schrijver **Jan Hein Donner** (1927-1988).

Zie ook:

Couwenbergh, Godfried: *Openluchtschaakspellen*, De Schaakkoerier 118, juni 2012

Couwenbergh, Godfried: *Openluchtschaakspellen deel 2*, De Schaakkoerier 133, juni 2014

Visser, G. (red.): *Nieuwsbrief Max Euwe Centrum*, nr. 78, 2011